

Veikko Launis: Moniarvoinen terveys: Arvopohdintoja lääketieteellisestä etiikasta.
Areopagus, Turku 2007

Läketieteellisen etiikan professori Veikko Launis on koonnut uransa eri vaiheissa kirjoittamistaan esseistä teoksen *Moniarvoinen terveys*, jossa hän jäsentää lääketieteellisen etiikan filosofisia perusteita. Kirja on analyttinen ja kiihkoton esitys alati tärkeistä kysymyksistä, jossa kirjoittaja ei piiloudu filosofisen jargonin taakse. Launis esittelee ja analysoi, mutta ottaa myös kantaa. Kaiken kaikkiaan hän on onnistunut tehtävässään hyvin ja tuloksena on terveydenhuollon käytäntöjen kehittämisestä kiinnostuneille erittäin hyödyllinen esitys.

Kirjan alku on filosofiaan tottumattomalle lukijalle luultavasti melko vaativaa luettavaa. Siinä Launis käsittelee analyttisesti (ja paikoitellen ehkä turhan formaalisti) arvojen ja eettisten ongelmien luonnetta sekä moraaliarvostelmien metodiikkaa. Launoksen lähestymistapa eettisten ongelmien ratkaisemiseen on Tom Beauchampin ja James Childressin kehittämää periaate-eettinen malli, jossa normatiivisten arvostelmien oikeutus ratkaistaan suhteessa neljään periaatteeseen: autonomian kunnioittaminen, vahingon tuottamisen kieltäminen, hyvän tekeminen ja oikeudenmukaisuus. Periaate-eettinen malli onkin lääketieteeseen etiikassa laajalti käytetty ja keskusteltu. Launis viittaa mallin saamaan kritiikkiin, mutta ei juuri käsittele kritiikin sisältöä. Monet kommentaattorit ovat todenneet periaate-etiikan olevan kaikkea muuta kuin tyydyttävä metodi ja lähtökohta eettisten ongelmien ratkaisemiseen. Pikemminkin neljän eettisen periaatteen on todettu olevan niin epämääräisiä, että niitä voi tulkita lähes miten tahansa. Tulkin-

toja autonomian kunnioittamisesta, pahan välttämisestä, hyvän tekemisestä ja oikeudenmukaisuudesta ei voi erottaa ihmisten moraalista, poliittisista ja uskonnollisista vakaumuksista. Tällöin periaate-etiikka antaa mahdollisuuden hyvinkin erilaisten eettisten arvostelmien oikeuttamiselle. Näkökulmasta riippuen tätä piirrettä voidaan pitää Beauchampin ja Childressin rakennelman heikkoutena tai vahvuutena.

Launis kannattaakin jonkinasteista moraalilpluralismia, joka ottaa huomioon useita erilaisia arvo-lähtökohtia ja niitä suojaavia periaatteita, jotka voivat olla myös keskenään ristiriitaisia. Launis lisää metodiseen työkalupakkiinsa vielä koherintismia, jolla hän tarkoittaa yrittystä ”tuottaa kolmen erilaisen uskomusjoukon yhteensopivuus, nimittäin harkittujen moraaliarvostelmien joukon, moraaliperiaatteiden joukon ja relevanttien taustateorioiden joukon yhteensopivuus.” (s. 31) Näin ollen Launoksen eettinen metodi on yhdistelmä periaate-etiikkaa, moraalilpluralismia ja koherintismia. Vaikuttavan näköisestä termien listasta huolimatta Launoksen metodinen esitys jäi ainakin minulle hieman epämääräiseksi. Toki Launoksen käsittelemät meta-eettiset kysymykset ovat monimutkaisia ja vaikeita, mutta nyt hänen metodiikkansa esittely on ongelmallinen niin filosofeille kuin sitä tuntemattomillekin lukijoille: filosofit jäävät kaipaamaan perusteellisempaa ja monipuolisempaa käsittelyä, ei-filosofit luultavasti tuskailevat heille vieraassa käsittehdessä ja ihmettelevät mistä oikeastaan on kyse.

Alun metaetiikka-osion jälkeen kirja etenee kuitenkin mallikkaasti. Launis käsittelee esimerkiksi itsemääräämisoikeutta ja tutkimusetiikkaa monipuolisesti. Erityisesti

tieteellisen tutkimuksen eettisen ennakkoarvioinnin erittely palvelee erinomaisesti oikeastaan ketä tahansa empiiristä tutkimusta tekevää tieteilijää. Kirjan teksti on sujuvaa ja valaisee maltillisessa sävyssä käsiteltäviä käytännön eettisiä ongelmia. Launis ei provosoi tarkoituksettisesti vaan argumentoi huolellisesti perinteisen maalaisjärjen hengessä. Ainoastaan huumeiden virkistyskäyttöä koskevissa johtopäätöksissä maalaisjärki (tai poliittinen korrektius?) tuntuu vievän voiton filosofisilta argumenteilta. Käsitellessään huumeidenkäyttöä koskevaa keskustelua, Launis kumooa kohta kohdalta huumeiden käytön virkistyskäytön kieltämiseen pyrkivät argumentit. Lopuksi hän kuitenkin päätyy vastustamaan huumeiden virkistyskäytön vapauttamista vedoten yhteiskuntamme arvoperustan ja elämäntavan mureneemiseen. Launis toteaa eksplisiittisesti, ettei huumeiden virkistyskäyttö ole moraalisesti väärin, mutta siitä huolimatta se tulee kriminalisoida. Itselleni näiden väitteiden perusteet jäivät hieman epäselviksi.

Sen sijaan esimerkiksi vanhemmuuden merkityksen, hedelmöityshoitojen ja kloonauksen merkitysten tarkastelu on kautta linjan valaisevaa ja vakuuttavaa. Paikoittaisesta tekstin epätasaisuudesta huolimatta *Moniarvoinen terveys* on ansiokas ja monipuolinen esitys terveydenhuollon ja tutkimuksen arvokysymyksistä. Selkeästi kirjoitettu teos tarjoaa terveydenhuollon tutkijoille ja ammattilaisille hyödyllisiä välineitä ammatillisten käytäntöjen tarkastelulle ja kehittämislle.

SIMO VEHMAS
KT, erityispedagogiikan professori
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto